

Innehållsförteckning

	Förord	7
KAPITEL 1	Bibeln	9
KAPITEL 2	Moseböckerna	
	2.1. Skapelsen	24
	2.2. Synden och det första löftet om frälsning.....	37
	2.3. Från Noa till Abraham	51
	2.4. Den fortsatta patriarkhistorien	67
	2.5. Mose och uttåget ur Egypten	81
KAPITEL 3	Israel etableras i landet	
	3.1. Josua och erövringen av Kanaans land.....	102
	3.2. Domartiden	121
	3.3. Kungatiden och David	135
	3.4. Psaltaren	154
	3.5. Templet	171
KAPITEL 4	Israels profeter	
	4.1. Profetismen	190
	4.2. Jesaja	202
	4.3. Den babyloniska fångenskapen och profeten Daniel	222
KAPITEL 5	Jesus	
	5.1. Jesus – lösningen på Guds korsord	238
	5.2. Inkarnationen	252
	5.3. Försoningen	262
	5.4. Bibels två huvudläror: Lag och Evangelium	281
	5.5. Vem är Jesus	296
	5.6. Jesus liknelser	311
	5.7. Jesus underverk	326

KAPITEL 6	Kyrkan	
	6.1. De heligas gemenskap	344
	6.2. De tolv apostlarna	354
	6.3. Kyrkans högtider och deras bibliska förankring	365
	6.4. Sakramenten	380
KAPITEL 7	Paulus och Missionen	
	7.1. Paulus	396
	7.2. Romarbrevet	421
	7.3. Missionen	434
KAPITEL 8	Etiska frågeställningar	453
APPENDIX	Ett bibelkorsord	466
	Namnregister	469
	Register för bibelreferenser	476

Förord

Denna lärobok är utformad i enlighet med de syften som gällande läroplan för gymnasiet anger för ämnet Religionskunskap – specialisering. *Horisontellt och vertikalt – lösningen på Guds korsord?* är skriven för att användas på gymnasier med kristen profil och kommer därför i huvudsak att behandla Bibeln, som är den kristna religionens heliga urkund och grunddokument. Olika tolkningar av de bibliska texterna kommer att presenteras, såväl när det gäller spänningsfältet tro–vetenskap som när det gäller de olika kyrkornas ibland skilda synsätt. Jämförelser med andra religioner kommer också att göras.

Eftersom denna läroboks studieobjekt är Bibeln lämpar den sig även som kurslitteratur på bibelskolor.

Centrala bibliska begrepp som synd, nåd, försoning, frälsning o.s.v. tas upp till behandling, liksom olika riter och handlingsmönster som uppstått i den bibliskt-kristna traditionen. Det redogörs för hur dessa har förståtts historiskt och i nutid. Då etiken utgör en viktig del av religionsämnet får också etiska frågeställningar sin genomlysning.

Bibeln som sådan undersöks utifrån olika tolkningsmetoder, t.ex. historisk-grammatisk och historisk-kritisk metod. Vad dessa metoder går ut på och vilka resultat de framlägger blir också föremål för behandling.

Med de bibliska böckerna som utgångspunkt följer de olika kapitlen i denna lärobok *frälsningshistorien*, Guds folks öden genom världshistorien, från skapelsen ända fram till vår egen tid. Därmed är det sagt att även viss kyrko-, teologi- och missionshistoria kommer att behandlas. Det är den horisontella linjen i lärobokens titel, *Horisontellt och vertikalt – lösningen på Guds korsord?* Den vertikala linjen syftar på Guds ingripanden, främst genom inkarnationen då han lät sig födas till jorden som en människa, Jesus Kristus, samt dennes lidande, död och uppståndelse. Är detta Guds svar på mänsklighetens problem? Den kristna tron svarar ja på den frågan. Den som tagit del av denna boks framställning kommer att vara bättre rustad då det gäller att själv ta ställning till Bibelns anspråk på att tillhandahålla räddningens budskap (evangelium). Han eller hon kommer dessutom att ha en bättre förståelse för frågornas natur och bättre kännedom om vilka alternativ som står till buds.

Horisontellt och vertikalt – lösningen på Guds korsord? innehåller åtta kapitel. De första fyra kapitlen handlar i huvudsak om Gamla testamentet (GT), medan de avslutande fyra främst behandlar Nya testamentet (NT). Under den första terminen behandlas GT och under den andra studeras NT. Läraren kan välja bort något eller några kapitel per termin. Rekommendationen är ändå att åtminstone två kapitel studeras per termin – kap. 1–2 på höstterminen och kap. 5 och 8 på vårterminen – för att eleverna ska erhålla en grundläggande kunskap om både GT och NT, samt dessutom få en introduktion till biblisk etik. De resterande kapitlen kan ses som fördjupningar i mån av tid och intresse.

Vissa avsnitt, särskilt avsnitt 2.3–2.5 (om patriarkerna Abraham, Isak och Jakob samt Mose) och avsnitt 7.1 (om Paulus), är till stor del av berättande karaktär. De tjänar därmed som lättillgängliga sammanfattningar av viktiga delar av den bibliska berättelsen för den oinsatte bibelläsaren, utöver att de även (likt de övriga avsnitten) innehåller fördjupande analysavsnitt.

Varje avsnitt (delkapitel) avslutas med frågor, fördjupningsuppgifter och övningar. De flesta av dessa finner svar i det avhandlade avsnittet. När så inte är fallet markeras detta med en stjärna *. För att besvara och lösa dessa frågor och uppgifter behöver eleven söka information på Internet, eller i uppslagsböcker och facklitteratur – eller kanske i denna läroboks studieobjekt: Bibeln själv.

Om inte annat anges är bibelcitaten hämtade från översättningen Folkbibeln 2015.

KAPITEL 1

Bibeln

Bibeln är världens i särklass mest spridda och lästa bok. Den utgör också fundamentet för två världsreligioner, kristendom och judendom. Även islam är en religion som bygger på den bibliska traditionen. I modern tid har också en rad nya religioner uppstått, såsom Jehovas vittnen och Jesu Kristi kyrka av Sista Dagars Heliga (mormonerna), där Bibeln spelar en central roll. Bibeln har även haft en närmast omätlig påverkan på hela den västerländska kulturkretsen de senaste tvåtusen åren. Den som saknar grundläggande kunskaper om Bibeln kan inte på djupet förstå Västerlandets historia, kultur, litteratur, filosofi, musik o.s.v. Bibeln och dess innehåll är kort sagt den viktigaste nyckeln till att förstå den civilisation vi är en del av.

Bibelns yttre form

Kristendomens heliga urkund kallas alltså Bibeln. Ordet kommer av det grekiska ordet *biblia*, som betyder ”böcker”. Bibeln är med andra ord en hel samling böcker, ett litet bibliotek bestående av 66 skrifter. Att antalet kanoniska (erkända som normerande) böcker är 66 är i alla fall vad protestantiskt kristna menar. Kristna från andra traditioner, såsom den romersk-katolska eller de ortodoxa kyrkorna, räknar med ytterligare ca tio böcker. Dessa kallas *deuterokanoniska* (”andra kanon”) eller, av protestanter, för *apokryferna* (”de undangömda”).

Bibeln består av två huvuddelar: Gamla och Nya testamentet, som förkortas GT och NT. Testamente betyder *förbund* och beskriver det förhållande, med tillhörande villkor, som råder mellan Gud och människor. Till omfånget är GT över tre gånger så stort som NT. GT innehåller 39 böcker och NT 27 böcker.

Men även de två testamentena kan i sin tur delas upp i olika delar. Indelningen kan se lite olika ut, men nedanstående är vanlig och användbar vad gäller GT och NT.